10

మా ప్రయత్నం

– ఓల్గా , వసంత కన్నబిరాన్, కల్పన కన్నబిరాన్

చదవండి – ఆలోచించి చెప్పండి.

ఈ శతాబ్ది నాదే అని సగర్వంగా ప్రకటించుకున్న మహాకవి శ్రీశ్రీ. వారి మహాప్రస్థానం ఆధునిక తెలుగుసాహిత్యంలో దీపస్తంభంగా నిలబడింది. అటువంటి ప్రసిద్ధ కవితాసంపుటికి ప్రఖ్యాతరచయిత చలం 'యోగ్యతాపత్రం' అనే పేరుతో గొప్ప ముందుమాట రాశాడు. ఆ పీఠికలోని ప్రతివాక్యం సాహితీ అభిమానుల నాలుకల మీద నాట్యం చేసింది. అందులోని కొన్ని వాక్యాలను చూడండి!

"తన కవిత్వానికి ముందుమాట రాయమని శ్రీశ్రీ అడిగితే, కవిత్వాన్ని తూచేరాళ్ళు తన దగ్గర లేవన్నాడు చలం."

"నెత్తురూ, కన్నీళ్ళూ కలిపి కొత్తటానిక్ తయారుచేశాడు శ్రీశ్రీ ఈ వృద్ధ ప్రపంచానికి"

ప్రశ్నలు:

1. పై పేరా ఏ విషయాన్ని గురించి తెలియజేస్తుంది?
2. శ్రీశ్రీ పుస్తకానికి ఎవరు 'ముందుమాట' రాశారు?
3. ముందుమాట ఎందుకు రాస్తారు?
4. 'చలం' శ్రీశ్రీ గురించి రాసిన వాక్యాలు చదివారు కదా! దీన్ని బట్టి శ్రీశ్రీ కవిత్వం ఎలా ఉంటుందని భావిస్తున్నారు?

పాఠ్యాంశ ఉద్దేశం

ఒక పుస్తకం తాత్త్వికతను, అంతస్సారాన్ని, ఆశయాల్ని, శ్రమను తెలియజేసేదే ముందుమాట. ముందుమాట వల్ల పుస్తకాన్ని చదవాలనే ఆసక్తి పెరుగుతుంది. మంచి పుస్తకాన్ని ఎలా ఎంపిక చేసుకోవాలో తెలుస్తుంది. అలాంటి 'ముందుమాట'ను పరిచయం చేయడమే ఈ పాఠ్యాంశ ఉద్దేశం.

పాఠ్యభాగ వివరాలు

ఒక గ్రంథాన్ని, ఆ గ్రంథ నేపథ్యాన్నీ, లక్ష్యాలను పరిచయం చేస్తూ ఆ గ్రంథ రచయితగాని, వేరే రచయిత, విమర్శకుడుగాని రాసే పరిశీలనాత్మక పరిచయ వాక్యాలను పీఠిక అంటారు. దీనికి ముందుమాట, ప్రస్తావన, తొలిపలుకు, మున్నుడి, ఆముఖం మొదలైన పేర్లెన్నో ఉన్నాయి. 'మహిళావరణం' అనే పుస్తకంలోని ముందుమాట ప్రస్తుత పాఠ్యాంశం.

విద్యార్థులకు సూచనలు

- పాఠం ముందున్న ప్రవేశిక చదవండి. పాఠంలో విషయం ఏముంటుందో ఊహించండి.
- పాఠం చదవండి. అర్థంకాని పదాల కింద గీతలు గీయండి.
- వాటి అర్థాలను పుస్తకం చివర ఉన్న 'పదవిజ్ఞానం' పట్టికలో వెతకండి. లేదా నిఘంటువు చూడండి.

పీఠిక రచయిత్రులు

1. **ఓల్గా :** ప్రముఖ రచయిత్రి. ఎన్నో పుస్తకాలకు సంపాదకత్వం నిర్వహించిన వీరు పలు పురస్కారాలను, అవార్డులను అందుకున్నారు. వీరి 'స్వేచ్ఛ' నవల ప్రసిద్ధిపొందింది.

2. **వసంత కన్నబిరాన్ :** వీరు మానవ హక్కులు, స్త్రీ సమానత్వం కోసం కృషి చేస్తున్నారు. నేషనల్ అలయెన్స్ ఆఫ్ ఉమెన్, ఇండియన్ నేషనల్ సోషల్ యాక్షన్ ఫోరంలో పనిచేస్తున్నారు.

3. **కల్పన కన్నబిరాన్ :** 'సెంటర్‌ఫర్ నేషనల్ డెవలప్‌మెంట్' (హైదరాబాద్) సంచాలకులుగా పనిచేస్తున్నారు. జెండర్ స్టడీస్, క్రిమినల్ లా లో విస్తృత అధ్యయనం పరిశోధనలు చేశారు.

ప్రవేశిక

"వాళ్ళ అనుభవాలు వింటుంటే ఉద్వేగం కలిగేది. చరిత్రను మా కళ్ళ ముందు పరిచిన వారి జీవితాలను వినటం ఈ పనిలో మాకు అన్నిటికంటే ఆనందాన్నిచ్చిన విషయం... సంస్కరణోద్యమ రథచక్రాల కింద నలిగిన ఎందరో స్త్రీలు మా కళ్ళముందు మెదిలి కన్నీరు కార్చారు. స్త్రీలేమంటున్నారో వినకుండా, స్త్రీలేం కావాలనుకుంటున్నారో పట్టించుకోకుండా సాగిన ఎన్నో ఉద్యమాలు, వాటిలో ఘర్షణపడి నిగ్గుదేలి కొత్త చరిత్రను సృష్టించిన స్త్రీలూ–వీళ్ళందరి అనుభవాలతో చరిత్ర కొత్తగా పరిచయమయినట్లనిపించింది" ఈ వివరాల గురించి తెలుసుకోవడానికి పాఠం చదవండి.

I

కొత్త సహస్రాబ్దంలోకీ, శతాబ్దంలోకీ అడుగుపెడుతున్న సందర్భంలో గడిచిన కాలాన్ని పరామర్శించుకోవటం, ఆ అనుభవాలను స్మరించుకోవటం, భవిష్యత్తు మీద ఒక అంచనాతో ఆశను పెంచుకోవటం ఎవరైనా సామాన్యంగా చేయాలనుకునే పనే. ఆ పని చేస్తూ ఈ శతాబ్దపు సామాజికాభివృద్ధిలో, సామాజిక మార్పులలో స్త్రీల భాగస్వామ్యాన్ని గురించి ఆలోచించినప్పుడు ఎన్నో విషయాలు మా ముందుకు వచ్చాయి. గడిచిన శతాబ్దాన్ని స్త్రీల శతాబ్దంగా చెప్పవచ్చునిపించింది. గత శతాబ్దపు చరిత్ర నిర్మాతలుగా వారిది తిరుగులేని స్థానమనిపించింది. ఐతే దీనిని సాధికారంగా, సోదాహరణంగా నిరూపించటానికి ఎంతో అధ్యయనమూ, మరెంతో సమయమూ పడుతుంది. ఆ పని చేయాలనుకుంటూనే ముందుగా ఈ శతాబ్దంలో భిన్నరంగాలలో, కీలక స్థానాలలో, కీలక సమయాలలో పనిచేసి అక్కడ తమ ముద్రవేసిన వందమంది స్త్రీల ఫోటోలతో, వారి గురించిన ముఖ్య వివరాలతో ఒక పుస్తకం తీసుకు రావాలనుకున్నాం. కొత్త శతాబ్దంలో స్త్రీలందరం కలిసి చేసుకునే ఉత్సవంగా ఈ పుస్తకాన్ని తీసుకురావాలనుకున్నాం. ఫోటోలు ప్రచురించాలనే నిర్ణయం చాలా ఆలోచించే తీసుకున్నాం. వ్యక్తులను చూస్తూ, వారి గురించి తెలుసుకోవటానికీ, ముఖమైనా తెలియని వ్యక్తుల గురించి చదవటానికీ ఈ తరంవారు చూపే ఆసక్తిలో తేడా ఉంటుంది. ఈ తరం యువతకు గత చరిత్రను పరిచయం చేసేటప్పుడు వారి మనసులపై ముద్ర వేయటానికి ఫోటోలు అవసరమనిపించింది. ఆ రకంగా వాళ్ళ జ్ఞాపకాలు మనలో ఎక్కువ కాలం ఉంటాయని మా ఉద్దేశం. వంద సంవత్సరాలుగా స్త్రీలు చేసిన పోరాటాలను గుర్తుచేసుకుంటూ జరుపుకునే విజయోత్సవంగా ఈ పుస్తకం నిలబడుతుందనుకున్నాం.

గడిచిన శతాబ్దంలో స్త్రీలు చేసిన పోరాటాలూ, భాగమైన ఉద్యమాలూ, రాణించిన రంగాలూ ఎన్నో ఉన్నాయి. మొదటిసారి చదువుకున్న సామాన్య స్త్రీలు, మొదటిగా వితంతు వివాహం చేసుకునే సాహసం చేసిన స్త్రీలు, స్త్రీ విద్య కోసం ఉద్యమించిన స్త్రీలూ, ఉద్యమాలలో చేరి జైలుకి వెళ్ళేందుకు తెగించిన స్త్రీలు, నాటకం, సినిమా, రేడియో వంటి రంగాలలోకి మొదటిసారి అడుగిడిన స్త్రీలూ – మొదటి తరపు డాక్టర్లు, శాస్త్రవేత్తలూ, సంగీతకారులూ నృత్యకళాకారిణులు, విద్యాధికులు – తలుచుకోగానే ఒళ్ళు పులకరించే సాహసమూర్తులెందరో. వాళ్ళందరినీ ఒకచోట పెట్టటమనే ఆలోచనే ఎంతో ఉత్సాహాన్నిచ్చింది. ఒకరి తర్వాత ఒకరు ఏ ఒక్క పుస్తకంలోనూ ఇమడనంతమంది మాకు తలపుకొచ్చారు. దాంతో చరిత్ర నిర్మాతలుగా స్త్రీలు ప్రధానంగా ఉన్నారనే భావన మరొకసారి బలంగా కలిగి ఎంతో గర్వమనిపించింది.

సామాన్యంగా చరిత్ర నిర్మాతలుగా స్త్రీలకు గుర్తింపు దొరకదు. సంప్రదాయ చరిత్రకారులు స్త్రీలను చరిత్రలో అక్కడక్కడా పౌడర్ అద్దినట్లు అద్దుతుంటారు. దానిని స్త్రీల ఉద్యమం ప్రశ్నిస్తూనే ఉంది. దేశంకోసం, తమకోసం ఒక సమూహంగా స్త్రీలు చేసిన పోరాటాలకూ, పడిన సంఘర్షణలకూ, సాధించిన విజయాలకూ గుర్తింపు దొరకదు. చరిత్ర అనే జగన్నాథ రథచక్రాల కింద వాళ్ళ సామూహిక ఉనికి తునాతునకలైపోతుంది. దానితో కొన్ని విజయాలు సాధించిన స్త్రీలను ఒక్కొక్కరుగా తల్చుకుని వాళ్ళ శక్తికి ఆశ్చర్యపడతారు. అట్లాంటి శక్తిమంతులు అరుదుగా ఉంటారని, వారిని అసామాన్య ఉదాహరణలుగా మాత్రమే గుర్తుంచుకుంటారు. మొత్తం సామాజికాభివృద్ధి క్రమంలో విడదీయలేని భాగంగా వారిని చూడకుండా వారి జీవితకథలను విడిగా చదువుతారు. ఇలాంటి స్త్రీలు కూడా వేళ్ళమీద లెక్కబెట్ట గలిగినంతమంది కూడా మన చరిత్ర పుస్తకాలలో కనిపించరు. ఇప్పటికి ముప్పయ్ సంవత్సరాలనుంచీ స్త్రీలకు చరిత్రలో స్థానం లేదనీ, ఉన్న చరిత్ర స్త్రీల ప్రాతినిధ్యాన్ని ప్రతిబింబించే చరిత్ర కాదనే విమర్శ స్త్రీల ఉద్యమం పెడుతున్నా, దానిని మేము ఎంత అర్థం చేసుకున్నా, ఇంతమంది స్త్రీలను ఒక వరసలో చూడటం వల్ల మాకు కలిగిన కనువిప్పు గొప్పది. మన రాష్ట్ర చరిత్రంతా కొత్తగా తెలిసినట్లనిపించింది. ఒక చైతన్య సమూహ ప్రవాహంగా స్త్రీలను మేము చూడగలిగాం. ఇంతకు ముందు విడిగా ఏ ఒక ఉద్యమంలోనో, రంగంలోనో పనిచేసిన స్త్రీల గురించి చదివినప్పుడు కలిగిన అనుభూతికీ, పలురంగాలలో పనిచేసిన వందలమంది స్త్రీలను, వారు సాధించిన విజయాలతో సహా చూడటంవల్ల కలిగిన అనుభూతికీ పోలికే లేదు. స్త్రీల చైతన్య ప్రవాహపు వేగం, జీవం, ఆ ప్రవాహక్రమంలోని మార్పులూ అన్నీ ఒక కొత్త విషయాన్ని మాకు చెబుతున్నట్లనిపించింది. సామూహికమైన ఉనికి, చైతన్యం యివే చరిత్రను రూపుదిద్దుతాయనే విషయం స్పష్టమైంది. ఇంత మంచి సాంఘిక, రాజకీయ సాంస్కృతిక వారసత్వం మనకుందని పొంగిపోయాం. ఈ స్త్రీలందరూ ఈ చరిత్రను నిర్మించేందుకు ఎంత మూల్యం చెల్లించారో తలుచుకుంటే మా గుండెలు బరువెక్కాయి. వాస్తవ జీవిత ప్రతికూల పరిస్థితులతో తలపడుతూ వారు కొత్త కలలు కనటానికీ, కొత్త జీవిత విధానాలను కనుగొనటానికీ ఎన్ని కఠిన పరీక్షలకు గురయ్యారో తల్చుకుంటే ఆ సామాన్యుల సాహసం అసామాన్యమనిపించింది. సమాజంలో ప్రతిదాన్నీ మార్చటానికి సమాయత్తమైన స్త్రీల సమూహం మాకు గొప్ప ప్రేరణ నిచ్చింది.

ఆ ప్రేరణతో, ఉత్సాహంతో ఈ పని మొదలుపెట్టాం. ఊహలకూ, ఆలోచనలకూ లేని పరిమితులు పనిలో ఎన్నో ఉన్నాయి. ముందు స్థల కాలాలకూ సంఖ్యకూ ఎన్నో పరిధులూ, పరిమితులూ ఏర్పడి ఉన్నాయి. ఆంధ్రదేశానికి చెందిన స్త్రీలు అన్నప్పుడు ఆంధ్రదేశం గతంలో ఇప్పటి ఆంధ్రప్రదేశ్ వలె లేదు. భవిష్యత్తులో ఇట్లాగే ఉంటుందనీ లేదు. మద్రాసు ప్రెసిడెన్సి, నైజాం రాజ్యం, ప్రస్తుత కర్ణాటక, మహారాష్ట్ర, ఒరిస్సాలలో కొన్ని ప్రాంతాలు ఇవన్నీ ఆంధ్రుల సాంస్కృతిక రాజకీయ చరిత్రలో ఉన్నాయి. వాటిని కూడా మా పరిధిలోకి తీసుకున్నాం. తెలుగు అన్న పదాన్ని వాడకుండా ఆంధ్ర అన్న పదం వాడటానికి కారణం ఆంధ్రదేశం అన్న పదంతో ప్రస్తుతం ఏ రాజకీయ పార్టీ లేకపోవటమే. అందువల్ల ఆంధ్రచరిత్ర, ఆంధ్రదేశ చరిత్ర అని అన్నప్పుడు పందొమ్మిదవ శతాబ్దంలో తెలుగు ప్రజల రాజకీయ సాంస్కృతిక జీవనానికి కేంద్రాలుగా ఉన్న ప్రాంతాలనూ, ఇప్పటి ఆంధ్రప్రదేశ్‌నీ, రెండింటినీ దృష్టిలో పెట్టుకోవాలి.

ఆలోచించండి-చెప్పండి

- *కాలాన్ని పరామర్శించడం అంటే ఏమిటి?*
- *గడిచిన శతాబ్దాన్ని స్త్రీల శతాబ్దంగా ఎలా చెప్పుకోవచ్చు?*
- *చరిత్ర ఎలా రూపుదిద్దుకుంటుంది?*
- *మూల్యం చెల్లించడమంటే అర్థం ఏమిటి?*
- *"సామాన్యుల సాహసం అసామాన్య మనిపించింది" అని రచయిత్రులు అనడానికి కారణాలు ఏమిటి?*

II

ఇక కాలానికి సంబంధించి ఆలోచించినప్పుడు సామాజికంగా స్త్రీలు తెచ్చిన పెద్ద మార్పులు ఈ శతాబ్దంలో ప్రముఖంగా ఉన్నాయి గాబట్టి ఈ శతాబ్దాన్నంతా తీసుకోవాలనుకున్నాం. వీలైనంత వరకూ అన్ని రంగాలనూ దృష్టిలోకి తీసుకురావాలనుకున్నాం. ఇక సంఖ్య విషయానికి వస్తే ఏదో ఒక సంఖ్యకు కట్టుబడక తప్పదు. పుస్తక ప్రచురణలో ఉండే ఆర్థిక పరిమితుల దృష్ట్యా వందమందిని ఈ పుస్తకంలో ఉంచాలనుకున్నాం. కానీ ఆ సంఖ్యతో ఏమీ తృప్తిలేదు. ఆర్థికంగా ఎంత కష్టమనిపించినా మరి కొంతమందిని చేర్చక తప్పలేదు. ఎంపిక చాలా కష్టమనటంలో సందేహం లేదు. ప్రతి రంగంలో తమదంటూ ఒక ముద్ర వేసిన వారిని ఎంచుకోవాలి. అంటే ఆ రంగాలలో నిష్ణాతులైన ఇప్పటి వారిని సంప్రదించాలి. కాలధర్మం చెందిన వారి వివరాలు సేకరించాలి. వర్తమానంలో ఉన్న స్త్రీలను కలుసుకోవాలి, మాట్లాడాలి. వాళ్ళ గురించి ఎట్లా రాయాలనేదాన్ని గురించి ఎంతో ఆలోచించాం. ఇంటర్వ్యూలు చేసి వారు మాట్లాడినది రాయటమంటే, ఇప్పుడు లేని వారితో అది కుదరదు. అందరికీ ఒక పద్ధతి పాటించటమే బాగుంటుంది. పుస్తకంలో విపులమైన ఇంటర్వ్యూలకు చోటు చాలదు. ఇంటర్వ్యూలు తీసుకుని తుంచటమూ సరికాదు. అందువల్ల ఆ పద్ధతి ఒద్దనుకున్నాం. వారి జీవిత విశేషాలనూ, వాళ్ళు చేసిన పోరాటాలనూ, సాధించిన విజయాలనూ క్లుప్తంగా చెప్పటం తప్ప మరో మార్గం కనిపించలేదు. అది కొంత నిరాశ కల్గించినా ఒక సమూహంగా సాగివచ్చే స్త్రీ మూర్తులు మా ఉత్సాహాన్ని ఏమాత్రం నీరుకారనివ్వలేదు.

ఈ పనిలో ఎందరో స్త్రీలను కలిశాం. వాళ్ళతో మాట్లాడటమే పెద్ద ఉత్సాహంగా ఉండేది. వాళ్ళ అనుభవాలు వింటుంటే ఉద్వేగం కలిగేది. చరిత్రను మా కళ్ళముందు పరచిన వారి జీవితాలను వినటం ఈ పనిలో మాకు అన్నిటికంటే ఆనందాన్నిచ్చిన విషయం. సరిదె మాణిక్యాంబగారు "అప్పుడు మా కులం వారిని ఆడవద్దన్నారు. తర్వాత అన్ని కులాలవారినీ ఆడవచ్చన్నారు. మా వృత్తి, పొలాలు, జీవనం అన్నీ తీసేసుకున్నారు. ఇప్పుడు ఇదే జీవనోపాధిగా అన్ని కులాల వాళ్ళు బతుకుతున్నారు" అన్నప్పుడు సంస్కరణోద్యమ రథ చక్రాల కింద నలిగిన ఎందరో స్త్రీలు మా కళ్ళముందు మెదిలి కన్నీరు కార్చారు. స్త్రీలేమంటున్నారో వినకుండా, స్త్రీలేం కావాలనుకుంటున్నారో పట్టించుకోకుండా సాగిన ఎన్నో ఉద్యమాలు, వాటిలో ఘర్షణపడి నిగ్గుదేలి కొత్త చరిత్రను సృష్టించిన స్త్రీలూ – వీళ్ళందరి అనుభవాలతో చరిత్ర కొత్తగా పరిచయమయినట్లనిపించింది.

ప్రతివాళ్ళూ ప్రశ్నించారు చరిత్ర సాగిన క్రమాన్ని.

ప్రతివాళ్ళూ ప్రయత్నించారు చరిత్రను మార్చటానికి.

అప్పటి కందుకూరి రాజ్యలక్ష్మి నుంచి మేకప్ రంగంలో ఆడవాళ్ళకు ఎందుకు స్థానం లేదని పోరాడిన శోభాలత వరకూ ప్రతి ఒక్కరూ కొత్త మార్పేదో తీసుకురావాలనీ, తమ జీవితాలలో సామాజిక జీవన రంగంలో కొత్త అర్థాలనూ, వెలుగులనూ సృష్టించాలనీ తాపత్రయ పడినవారే.

"నాటకరంగంలోకి కుటుంబ స్త్రీలు రావాలంటారు – మేమంతా కుటుంబ స్త్రీలం కామా – ఆ మాట ఎవరు మాట్లాడినా నాకు కోపం వస్తుంది. ఏ స్త్రీయైనా కుటుంబంలోంచి రాకుండా ఎక్కడ నుండి వస్తుంది" అని పావలా శ్యామలగారు కోపంగా అడిగిన ప్రశ్నలతో, ఈ పితృస్వామ్య సమాజం స్త్రీలను శాశ్వతంగా విడదీసి, మర్యాద – అమర్యాద పరిధులలో వాళ్ళను కదలకుండా బంధించి, తనకనుకూలంగా మాత్రమే వాళ్ళ కదలికలను నియంత్రించే విధానమంతా కళ్ళకు కట్టింది.

షావుకారు జానకిగారు ఒక ఇంటర్వ్యూలో అంటారు. "శాల్యూట్లన్నీ హీరోలకే, హీరోయిన్లు ఆ తర్వాతే... ఇదీ మన సమాజ విధానం. చివరకు మిగిలేది హీరో గొప్పతనమే" అని. చరిత్రలో కూడా అంతే. ఆ సమాజ విధానాన్ని మార్చటం తేలిక కాదు గానీ ప్రయత్నాలు ప్రారంభించటానికీ, స్త్రీలను చరిత్ర నిర్మాతలుగా అర్థం చేసుకుంటూ చరిత్రను తిరిగి రాయటానికీ ఇది అనువైన సమయమనిపిస్తోంది.

మేం ఈ పుస్తకంలో నూట పద్దెనిమిది మందిని మాత్రమే ఎంచుకున్నది మా పరిమితుల రీత్యానే. మరింత ఆర్థిక వెసులుబాటు ఉంటే ఇంతే ప్రాముఖ్యతగల మరో రెండు మూడు వందల మంది ఈ పుస్తకంలో ఉండేవారు. ఇది మొదటి పుస్తకమే. తరువాతి పుస్తకాలలో వాళ్ళూ ఒక క్రమంలో పరిచయమవుతారు. వీరినే ఎందుకు ఎంచుకున్నారనే దానికి అది మా ఎంపిక అనటం కంటే సమాధానం ఏముంటుంది? ఆయా రంగాలలో వాళ్ళు చేసిన కృషి, వాళ్ళు వేసిన ముద్ర, మొట్టమొదటిగా ఒక ప్రత్యేక రంగంలో అడుగుపెట్టినప్పుడు వాళ్ళెదుర్కొన్న సంక్లిష్ట సందర్భాలు, ప్రజలలో వారికున్న స్థానం, వీటన్నిటినీ పరిగణనలోకి తీసుకున్నాం. ఈ స్త్రీలను ఏ వరుసలో ఉంచాలనే ప్రశ్నకు కాలక్రమమే సరైందనిపించింది. ఒకే సమయంలో పలు రంగాలలో పనిచేసిన స్త్రీలను ఒక వరసలో ఉంచటం వల్ల ఒక సమగ్రత వస్తుందనిపించింది. ఒకే కాలంలో భిన్న రంగాలలో అంటే మొత్తం సమాజంలో జరిగిన మార్పులకు స్త్రీలు చేసిందేమిటి, వారి భాగస్వామ్యం ఏమిటి అనేది చూడాలనుకున్నప్పుడు కాలక్రమం పాటించటమే సరైందనుకున్నాం. ముందుమాట గురించి ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నాం. తెలుగులో ఇటువంటి ప్రయత్నం మొదటిది కనుకా, ఈ పుస్తకం ఆంధ్రదేశ చరిత్రకు సంబంధించినది గాబట్టీ తెలుగులో వివరమైన ముందుమాట ఉండాలనుకున్నాం. ఇంగ్లీషులో దానిని సంక్షిప్తం చేశాం.

ఆలోచించండి-చెప్పండి

- *ముద్ర వేయడం అంటే ఏమిటి?*
- *సంస్కరణోద్యమ రథచక్రాల కింద నలగడమంటే ఏమిటి?*
- *"ప్రతివాళ్ళూ ప్రశ్నించారు చరిత్రను మార్చటానికి" అని స్త్రీల గురించి రచయిత్రులు ఎందుకన్నారు?*
- *కొత్త అర్థాలు, వెలుగుల సృష్టి ఎలా సాధ్యమవుతుంది?*

ఈ పుస్తకానికి స్త్రీలను ఎంపిక చేయటానికి మాకు ఎందరో సహకరించారు. ఎందరినో సంప్రదించాం. వారందరికీ మా కృతజ్ఞతలు. ఫోటోలు తీయటానికి భరత్‌భూషణ్‌ని ఎంచుకున్నాం. ఆయన ఈ పని గురించి ఎంతో ఉత్సాహం చూపించారు. అనారోగ్యాన్ని పక్కన పెట్టి ఈ పనిచేశారు. ఈ పనిలో ఆయన పొందిన సంతోషం కూడా మాకు తృప్తి నిచ్చింది. ఇప్పుడు జీవించిలేనివారి ఫోటోలు సేకరించటంలో ఎందరో సహాయపడ్డారు. వారందరికీ మా కృతజ్ఞతలు.

మేమీ ప్రయత్నం తలపెడ్తున్నామని చెప్పిన మరుక్షణం నుంచి దానిని గురించి మాకంటే సీరియస్‌గా ఆలోచించి, మమ్మల్ని ప్రతి సందర్భంలోనూ తరచి తరచి ప్రశ్నించి, మేము ఎంచుకున్న వారిని గురించి ఎందుకు ఎంచుకున్నారనీ, ఎంచుకోని వారిని ఎందుకు వదిలారనీ, ప్రశ్నించి ఎంతో విలువైన సలహాలిచ్చిన వ్యక్తులు ఇద్దరు. ఒకరు ఎస్.ఆర్.శంకరన్, రెండవవారు అక్కినేని కుటుంబరావు. ఈ పుస్తకానికి 'గ్లోసరీ' తయారుచేసే బాధ్యత తీసుకుని, చేసి మాకు సహాయపడింది నాగార్జున. ఈపుస్తకానికి సంబంధించిన భాషా విషయంలో తమ అమూల్యమైన సలహాలిచ్చింది చేకూరి రామారావుగారు. ఇక ఈ పుస్తకం ఎలా ఉండాలి, లోపలి విషయానికి తగినట్లుగా ఎంత అందంగా, హుందాగా, గంభీరంగా అదే సమయంలో ఆకర్షణీయంగా ఎట్లా పుస్తకాన్ని తీర్చిదిద్దాలని తపనపడి, ఇంత చక్కని రూపంలో మా చేతుల కందించిన వ్యక్తి రాజ్‌మోహన్ తేళ్ళ. డిజైన్‌లో, ఆర్ట్ వర్క్‌లో ఒక పరిపూర్ణత సాధించటానికి ఆయన చాలా శ్రమపడ్డారు. పుస్తకం అనుకున్న సమయంలో రావటానికి మాకంటే ఎక్కువ కష్టపడింది రాజ్‌మోహన్.

అస్మితలో ప్రధానంగా ఈ బాధ్యత తీసుకుని పని చేసింది నీనా జాదవ్, కంచ రమాదేవి. భరత్‌భూషణ్‌తో పాటు వెళ్ళటం జీవిత విశేషాలు సేకరించటం, అన్నింటినీ ఒక పద్ధతిలో భద్రపరచటం మొదలైన పనుల బాధ్యత వీరు తీసుకున్నారు. పద్మిని, సుజాత, సుబ్బలక్ష్మి ఇంగ్లీషులో పుస్తకాన్నంతా కంప్యూటర్ మీద కంపోజ్ చేశారు. సంవత్సరం పాటు జరిగిన ఈ పని చేయటానికి వీలుగా అస్మిత రోజువారీ పనుల నుండి మాకు సమయం కల్పించి, ఆ పనులు కూడా బీనా నిర్వహించటంవల్ల మా పని కొంత తేలికయింది. ఈ పుస్తక ప్రచురణకు సహకరించిన వారందరికీ మా కృతజ్ఞతలు.

ఇవి చేయండి

I. అవగాహన - ప్రతిస్పందన

1. పాఠం ఆధారంగా కింది అంశాలపై మాట్లాడండి.

అ) ఇరవయ్యో శతాబ్దాన్ని స్త్రీల శతాబ్దంగా గుర్తించవచ్చా? చర్చించండి.

ఆ) మహిళా దినోత్సవం సందర్భంగా పాఠశాలలో కింది వాటిలో ఏ అంశంపై ఏమేం మాట్లాడతారు?

1) బాలికా విద్య - ఆవశ్యకత
2) నీకు నచ్చిన మహిళ - గుణగణాలు
3) మహిళల సాధికారత - స్వావలంబన
4) పురుషులతో దీటుగా మహిళల ప్రగతి నిజమేనా?

2. కింది వాక్యాలు పాఠ్యాంశంలో ఎక్కడ వచ్చాయో గుర్తించి వాటి సందర్భాల్ని వివరించండి.

అ) సంప్రదాయ చరిత్రకారులు స్త్రీలను చరిత్రలో అక్కడక్కడా పౌడర్ అద్దినట్లు అద్దుతుంటారు.

ఆ) ఊహలకూ, ఆలోచనలకూ లేని పరిమితులు పనిలో ఉన్నాయి.

ఇ) శాల్యూట్లన్నీ హీరోలకే, హీరోయిన్లు ఆ తర్వాతే... ఇదీ మన సమాజ విధానం.

3. కింది గద్యం చదవండి. ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

50వ దశకపు రెండవభాగం నుంచీ డెబ్బైయవ దశాబ్దం వరకూ రచయిత్రులు ఒక వెల్లువలా తెలుగు సాహిత్యాన్ని ముంచెత్తారు. ఆచంట శారదాదేవి, ఇల్లిందల సరస్వతీదేవి, మాలతీ చందూర్, లత, శ్రీదేవి, వాసిరెడ్డి సీతాదేవి, రంగనాయకమ్మ, ద్వివేదుల విశాలాక్షి, యద్దనపూడి సులోచనారాణి, ఆనందారామం, డి.కామేశ్వరి, బీనాదేవి మొదలైన రచయిత్రుల పేర్లు ఇంటింటా వినిపించే పేర్లయ్యాయి. రచయిత్రుల నవలలతో నవలా సాహిత్యానికి తెలుగులో విస్తృతమైన మార్కెట్ ఏర్పడింది. రచయితలు ఆడవారి పేర్లతో తమ రచనలను ప్రచురించుకోవాల్సిన పరిస్థితి వచ్చింది. 1980వ దశకం తెలుగు సాహిత్యంలో స్త్రీల దశాబ్దంగా చెప్పవచ్చు. నవలా సాహిత్యంలో అరవయ్యవ దశాబ్దంలో తిరుగులేని స్థానం సంపాదించుకున్న రచయిత్రులు 80వ దశాబ్దంలో కవిత్వంలో కథలలో తమ ముద్ర వేశారు. అంతవరకు కవిత్వం తమదనుకునే పురుషుల భ్రమలను బద్దలు కొట్టారు. కవిత్వం రాయడమేకాదు. అంతవరకు కవిత్వంలోకి రాని స్త్రీల అణచివేతలోని పలుకోణాలను తమ కవితావస్తువుగా స్వీకరించారు. ఈ శతాబ్దంలో వచ్చిన రెండవ ఉత్తమ కవితా సంకలనంగా 'నీలిమేఘాలు' స్త్రీవాద కవితా సంకలనాన్ని ప్రచురించారు. ఓల్గా 'రాజకీయకథలు', 'స్వేచ్ఛ' నవల స్త్రీల శరీర రాజకీయాలనూ, కుటుంబ అణచివేతనూ కొత్త పద్ధతిలో పరిచయం చేశాయి. జయప్రభ, కొండేపూడి నిర్మల, పాటిబండ్ల రజని, పి.సత్యవతి, సి.సుజాత, మృణాళిని, కె.వరలక్ష్మి, కె.గీత, కుప్పిలి పద్మ, జానకీబాల, జయ వంటి స్త్రీవాద రచయిత్రులు తెలుగుసాహిత్యంలో స్త్రీవాదాన్ని స్థిరపరిచారు.

అ) తెలుగు సాహిత్యంలో రచయిత్రులు ఏ కాలంలో వెల్లువలా వచ్చారు?

____

ఆ) 80వ దశకం స్త్రీల దశాబ్దమని ఎలా చెప్పగలవు?

____

ఇ) స్త్రీవాద కవయిత్రులు సాధించిన విజయాలు ఏమిటి?

____

ఈ) స్త్రీవాద సాహిత్యంలో ఏ వస్తువులు ప్రాధాన్యం వహించాయి?

____

ఉ) పై పేరాకు అర్థవంతమైన శీర్షికను పెట్టండి.

____

4. పాఠం ఆధారంగా కింది ప్రశ్నలకు సమాధానాలు రాయండి.

అ) సంపాదకులు మహిళావరణం పుస్తకాన్ని ఎందుకు తీసుకురావాలనుకున్నారు?

ఆ) మహిళావరణం రచయిత్రులు ఏ ఏ రంగాలకు చెందిన స్త్రీల వివరాలు సేకరించాలనుకున్నారు?

ఇ) మహోన్నతులైన స్త్రీల విశేషాలు సేకరిస్తున్న సందర్భంలో సంపాదకులు పొందిన అనుభూతులు ఏంటి?

ఈ) మహిళావరణం పుస్తకంలోకి ఎంతో మంది స్త్రీలను తీసుకోవాలని ఉన్నా కొద్దిమందిని మాత్రమే ఎంపిక చేసుకోవడానికి గల కారణాలు ఏమిటి?

ఉ) మహిళావరణం పుస్తక ప్రచురణలో సంపాదకులకు సహాయపడిన వారెవరు?

II. వ్యక్తీకరణ - సృజనాత్మకత

1. కింది ప్రశ్నలకు ఆలోచించి ఐదేసి వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

అ) "సామాన్యంగా చరిత్ర నిర్మాతలుగా స్త్రీలకు గుర్తింపు దొరకదు" దీంతో మీరు ఏకీభవిస్తారా? ఎందుకు?

ఆ) రచయిత్రులు సంకలనం చేసిన పుస్తకానికి "మహిళావరణం" అనే పేరు సరిపోయిందని భావిస్తున్నారా? ఎందుకు?

ఇ) "ప్రతివాళ్ళూ ప్రశ్నించారు చరిత్ర సాగినక్రమాన్నీ!" అని స్త్రీల గురించి రచయిత్రులు ఎందుకు పేర్కొన్నారు?

2. కింది ప్రశ్నలకు ఆలోచించి పదేసి వాక్యాల్లో సమాధానాలు రాయండి.

అ) చరిత్ర నిర్మాతలుగా స్త్రీలు ప్రధానంగా ఉన్నారనే భావన సంపాదకులకు కలగడానికి గల కారణాలను వివరించండి.

ఆ) "ఈ స్త్రీలందరు ఈ చరిత్రను నిర్మించేందుకు ఎంత మూల్యం చెల్లించారో తలచుకుంటే మా గుండెలు బరువెక్కాయి" అనడంలో పీఠికాకర్తల ఆంతర్యం ఏమిటి?

3. కింది అంశాల గురించి సృజనాత్మకంగా / ప్రశంసిస్తూ రాయండి.

అ) ఒక ప్రముఖ స్త్రీవాద రచయిత్రి మీ పాఠశాల వార్షికోత్సవంలో ముఖ్య అతిథిగా పాల్గొనడానికి వస్తున్నారు. వారిని మీరు ఏమి ప్రశ్నించదలచుకున్నారో ఆ ప్రశ్నల జాబితా రాయండి.

ఆ) మహిళల పట్ల చూపుతున్న వివక్షలను, వారి మీద జరుగుతున్న దాడులను ఖండిస్తూ, మహిళలందరూ ధైర్యంతో మెలగాలని తెలియజేసేలా ఒక కరపత్రం తయారుచేయండి.

III. భాషాంశాలు

పదజాలం

1. కింది వాక్యాలలో గీతగీసిన పదాలకు పర్యాయపదాలు రాయండి.

అ) సామాన్యంగా చరిత్ర నిర్మాతలుగా స్త్రీలకు గుర్తింపు దొరకదు. (______, ______, ______)

ఆ) అందరికీ ఒక పద్ధతి పాటించడమే బాగుంటుంది. (______, ______, ______)

ఇ) ఎన్నో అనుభవాలు స్మరణలోకి తెచ్చుకున్నాను. (______, ______, ______)

2. ఈ పాఠంలో శబ్దాలంకారం ఉన్న వాక్యాలను గుర్తించి రాయండి.

ఉదా: "అప్పుడు మా కులం వారిని ఆడవద్దన్నారు.
తర్వాత అన్ని కులాలవారిని ఆడవచ్చన్నారు." } అంత్యానుప్రాస.

3. పాఠం ఆధారంగా కింది జాతీయాలు ఏ సందర్భాలలో వాడతారో వివరించండి.

అ) గుండెలు బరువెక్కడం ఆ) నీరుకారిపోవడం ఇ) కనువిప్పు

ఈ) కాలధర్మం చెందడం ఉ) తునాతునకలు

4. కింది పదాలను గురించి వివరించండి.

అ) సామాజిక మార్పు : ______

ఆ) విజయోత్సవం : ______

ఇ) సామాజికాభివృద్ధి : ______

ఈ) సాంస్కృతిక వారసత్వం : ______

ఉ) అగ్రతాంబూలం : ______

వ్యాకరణాంశాలు

1. కింది వాక్యాలు ఏరకమైన వాక్యాలో గుర్తించి రాయండి.

ఉదా : మీరు రావద్దు - నిషేధార్థక వాక్యం.

అ) దయచేసి నన్ను కాపాడు.

ఆ) మీరు రావచ్చు.

ఇ) వారందరికి ఏమైంది?

ఈ) నేను తప్పక వస్తాను.

ఉ) ఆహా! ఎంత బాగుందీ!

ఊ) వారు వెళ్ళవచ్చా?

2. కింద ఇచ్చిన సంధులు - పదాల మధ్య సంబంధాన్ని గుర్తించి వాటిని జతచేసి, సూత్రాలు రాయండి.

ఇత్వసంధి, గుణసంధి, సవర్ణదీర్ఘసంధి, ఉత్వసంధి, విసర్గసంధి

సహస్రాబ్దం, నిరాశ, జీవనోపాధి, మేమంతా, ఆనందాన్నిచ్చిన

3. కింద ఇచ్చిన సమాసాలు - పదాలు వేటికి ఏవి వర్తిస్తాయో గుర్తించి ఆయా పదాలకు సంబంధించిన సమాసాలను, విగ్రహవాక్యాలు రాయండి.

సమాసం పేరు	సమాస పదం
తృతీయా తత్పురుష సమాసం	వితంతు వివాహం
సంభావనా పూర్వపద కర్మధారయ సమాసం	విద్యాధికులు
షష్ఠీ తత్పురుష సమాసం	గంగానది
ద్విగు సమాసం	ముప్పయిసంవత్సరాలు
ద్వంద్వ సమాసం	స్త్రీపురుషులు
	భారతదేశం

4. కింది ఉదాహరణలు ఏయే అలంకారాలకు చెందినవో గుర్తించండి. సమన్వయం రాయండి.

అ) సుదతీ నూతన మదనా!
మదనాగతురంగ పూర్ణమణిమయసదనా!
సదనామయ గజ రదనా!
రదనాగేంద్ర నిభకీర్తి రస నరసింహా!

ఆ) మానవా! నీ ప్రయత్నం మానవా?

ఇ) తండ్రి! హరి జేరుమనియెడి తండ్రి తండ్రి.

5. కింది సమాస పదాలను వాటి విగ్రహ వాక్యాలను పరిశీలించండి.

అ)	ప్రతి దినము	దినము దినము
ఆ)	యథాశక్తి	శక్తి ఎంతో అంత (శక్తిననుసరించి)
ఇ)	ఆబాలగోపాలం	బాలుడి నుండి గోపాలుని వరకు
ఈ)	మధ్యాహ్నం	అహ్నం మధ్య భాగం
ఉ)	అనువర్షం	వర్షముననుసరించి

వీటన్నింటిలోను పూర్వపదాలుగా అవ్యయాలు ఉన్నాయి కదూ! అంటే ఈ సమాసాల్లో పూర్వపద ప్రాధాన్యం ఉంటుంది. పూర్వపదాలు లింగ, వచన, విభక్తి శూన్యంగా ఉంటాయి. ఇలాంటి భావంతో ఉన్న, సమాసాన్ని 'అవ్యయీభావసమాసం' అని అంటాం.

6. కింది ఉదాహరణలకు విగ్రహవాక్యాలు రాయండి.

అ) అనుకూలం ఆ) యథామూలం ఇ) ప్రతిమాసం

భాషాకార్యకలాపాలు / ప్రాజెక్టు పని

- వివిధ రంగాలలో ప్రసిద్ధులైన మహిళల ఫోటోలను, జీవిత విశేషాలను సేకరించి ఒక మోడల్ మహిళావరణం పుస్తకాన్ని తయారుచేయండి. ప్రదర్శించండి.

సూక్తి

పురుషుడు అనేక తరాలుగా ఏదోఒకవిధంగా స్త్రీపై ఆధిపత్యం వహిస్తున్నాడు. దానితో స్త్రీ ఆత్మన్యూనతాభావాన్ని పెంచుకున్నది. స్త్రీ పురుషుని యొక్క సహచరి. ఆమెకు కూడా అమోఘమైన శక్తిసామర్థ్యాలు ఉన్నాయి. పురుషులతో సమానమైన స్వేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యాలు సమానహక్కులు ఉన్నాయి.

– గాంధీజీ